

Котова О. О. Традиції південноукраїнської школи живопису у творчості митців-нонконформістів Одеси 60-80-х рр. XX століття / О. О. Котова // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (1-3 лют. 2019 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп. секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Астропрінт, 2019. – С. 43 – 45.

Ключові слова: андерграунд, мистецький нонконформізм Одеси, південноукраїнська школа живопису.

Анотація: Показано значення традиції південноукраїнської школи живопису у творчості митців-нонконформістів Одеси 60-80-х рр. XX століття.

Котова Ольга Олександрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України, м. Одеса, Україна

Традиції південноукраїнської школи живопису у творчості митців-нонконформістів Одеси 60-80-х рр. XX століття

Ключові слова: андерграунд, мистецький нонконформізм Одеси, південноукраїнська школа живопису.

Актуальність проблеми нонконформізму 1960-80-х рр. у сучасній культурі засвідчує відкриття музеїв нонконформістської культури, систематичне проведення виставок художників-нонконформістів в Україні, поява нової інформації в Інтернеті, нових сайтів, каталогів, дисертацій. Є достатньо професійно відрефлектованого матеріалу, проте сьогодні, в контексті нових ідей, є можливість більш об'єктивно проаналізувати явище нонконформізму, дослідити його витоки, зокрема наявність традицій південноукраїнської школи живопису в творчості митців-нонконформістів Одеси, із застосуванням системного підходу в контексті культурологічних ідей XX ст.

Нонконформізм розглянуто в контексті образотворчого мистецтва Одеси 1960-80-х рр. з його основними напрямками: 1) соцреалізм, 2) реалізм із

традиціями південноукраїнської школи живопису (пленер, імпресіонізм), 3) модерністський нонконформізм (андерграунд). Виявлено певний дуалізм нонконформізму й конформізму, що в більший чи менший мірі був притаманним одеситам: від активного, відкритого морально-естетичного бунтарства (О. Ануфрієв, В. Маринюк, С. Сичов, В. Стрельников, В. Хрущ, Л. Ястреб), до андерграунда, підпільного неофіційного мистецтва, «інших» митців, маловідомих широкій публіці (М. Новиков, В. Павлов, В. Сиренко), а також «тихого», «порубіжного» з офіційним мистецтвом (В. Басанець, Ю. Єгоров, М. Степанов). Якщо в 1950-і рр., коли найменші прояви модернізму переслідувалися, найбільш «відкритим» нонконформістом був О. Соколов, то з середини 1980-х це стало більш поширеним у мистецькому колі явищем: з'явилися постконцептуалісти та транс авангардисти, тощо.

Серед провідних стилістичних особливостей одеського мистецького нонконформізму визначено: 1) національне підґрунтя – звернення до архетипів, прамови мистецтва; 2) «аура», атмосфера Одеси, наступність традиції південноукраїнської школи, система поглядів та ідейних засад розвитку культури Причорномор'я; 3) особливий південний колорит, що увібрав у себе сонячне світло й тепло, панування живих і насичених фарб, пріоритет палітри з теплими тонами; 4) традиції світового, російського, українського модернізму й авангарду. Свідомою і радикальною була в нонконформізмі відмова від натуралізму, мімесісу, перехід до умовного зображення форми.

Творчість митців-нонконформістів Одеси, як частина загальнокультурного явища андерграунду, стала альтернативою офіційному ідеологічному мистецтву соцреалізму. Це було досить велике (за кількістю «нонконформістських» художників і широтою мистецьких акцій) і системне явище на відміну від Києва, Львова й інших міст України. Заслуга в тому, що митці частково заповнили нішу між авангардом і сучасним світовим мистецтвом. Одеський мистецький нонконформізм був налаштований на діалог із сучасною світовою культурою, не приймав вимушеної ізоляції, мав самостійний і оригінальний характер, був художньо-естетичним синтезом

традицій. Він поєднав модерністські/авангардистські ідеї із продуктивним переосмисленням принципів класичної європейської та східної культур, народного українського мистецтва, південноукраїнської школи живопису та культури Причорномор'я.